

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 286 (10578)

1977 чылдың декабрь 7, среда

1925 чылда үндүрүлгөттүң өртү 2 еол.

КЫСТАГЛААШКЫН

„КУДАЙДА ВОЛЧУМ ЧОК“

АРГА, КУРЛАВЫРЛАРНЫ САНАП ТУРГАШ...

Бик-Хем районун девискооринде кышкы байдал бүгү ай-шынчы-биле кирген. Соок уузут өскө-даа бооза, хар алдан чаанан. Тус черин байдалыңа ол илгит көчүт дүвүрүңгү өскө-ле. Илгит-даа „кудай-биле“ болгалык өскө-деп тыла уузутуң уагер чугааны бар. Моон уузунда мал кыштагладышының белеткелдер бүгү доогулан, мады азыраң чергериниң технологияны организастагыла тур ужуруң.

Районун база тус-тус сохотарын партия, профсоюз организастагыла, улус депутаттарың чер-чер Советтери кыштагладышын айтырышыңа чычынгей салып, мал амылдакчыларың күзүң өскө-болгаштар таланы-биле хем-чегерин алган. Чурттуң мал амылдакчыларың иштин эң Т. И. Бресневке чаганын болгаш алаа харыны, мал кыштагладышын организастагы чорудар таланы-биле база 1977-1978 чылдарың иштин үзүңде мал амылдакчыларың социалык чарыкың дугайыңа доктааларың ма-чылдырга таштырарын ур-гучуң турар. Миндиң акылдарың түшүңде иш-тагладышчы организастагы кирген фермалар, малчылар ба-рада эвези өскө.

«Өскө» сохоз бо чыны мал чөмчү-биле 48 хуу хандырыл-гал. Амы уде 6750 тоннаң орнуңа 2250 тонна ситенгиң, 4000 тоннаң орнуңа 2000 тонна саваның, 16 муң тонна-ның орнуңа 5100-ле тонна ситостуг бооп турар. Мал чөмчү камнаар, чөп ажыгалаар бол-гаш немей тыптылар таланы-биле аң турар хемчеглерин

сохотуң воз зоотехниги Л. Н. Шаповалова мыңчаар таймал-бирлап турар.

Хар чуга, соок уузут эвезиң ажыглаш, барык бүгү шөөр, амын бода мадарың эки өстүт черлерде, тараа аңгыста-рыңа олардың турар. Ыр эвез өрткөн чыдың бо үзүңде тургады-биле депозит бооза, чер оларын чөп ажыгалаң мал чөмчүрүн чөмчүрү хире хуу камнап азыр арганы берген. Ан-Холдуң чыгырлы-кыш болгаш тарыштыкчы-ком-биндистерин-биле 3 миң байыңа өскө-деп, дош ма-дынап, быыларга олар бе-ладжак кирер. Амык малдыр-га каша холуусааны, бода ма-ла сапас-саваң болгаш микро-элемент холуусааны, ам төрүт-түр мал төзүңге кызымал өстүт белекчөөр.

Сохоз девискооринде бо чыны 3560 баш бода мал 2 сүт-бараң фермада, амык мал чөмчүрүн өстүрү 2 фермада, 23500 ажык шөөр мал 38 воданы кыштаар. Кыштаг-лар, фермалар коңдууда бе-леткелтиң, малчыларын чурттаар башчылар, ам доос-тур турар чаа бакыдан өскө-ди, септеттиң. Хойжыларже, фермаларже мал чөмчүрүн куралырың туснай норма-биле чөмчүрү деңиз баугар хужуотың. Мал чөмчүн чар-гыдагыңа контрооңду шың-гыратың, оларын сохоз тө-вүңге хузоң амырда-да, үн-дүрүн бөрдө-даа деңиздерин шыңгыч чурмачтың. Ам бар чөмчүрүн сохоз төвүңде мөөң-чүлүң турар.

Ам хоочун хойжыларын ба-радыңга өскөң берээң. С. ЧИЖИТ, «Шынык» тускай корр.

КЫШ ДЭЭРГЕ КЫШ-ЛА БОЛГАН

Бо сохозна хой-ле чыл хонжулан илгитин. Барык-ла чык салыда өскө түңдөөрүн чөдип аң чордум. Мадың тө-лү-даа, баш салыңа мөңдү турары-даа кышты кайчаар эрттиргенден хамаарың бол-гай. Эрткен кыш бистич бо черге берге-ле болгаш хар кы-дык соок уузут, мал чөмчү чөдешкен. Ындың турда-ла кыштагладышын сохоз шоо-лут белеткел чок кирген тур-гал. Моон уузунда эвезиң хой мал хоран болган.

Хурата азыр таланы-биле бо чыны мал камна-даа чыдың куду коңдуураң болдум —100 баша олаштыр 75 ху-рага. Дүк ырыгдың өскө-бир баша олаштыр 3,5 кило-грамм. Чүе илгит болгаш бо чыны бодал оларуң боор-дур. Чер-черден чыгган хой болгаштың аразыңа кызырары база бар, чөп шынардын база чөптенден ара салдыр-даа турду. Өдөккө мал чөмчү чөк боорга илгит-дур. Боттуң белеткен алган ситени хой хойга мүш шооңуң четчир. Ынчыл баарга хойжы илгит ма-дын ажаан хайгаарлар орун-га ситен, саваң дөш хүнүң-де сохоз төвүңге шаваар, ма-лап хуноор, оң девискоор, тракторчү чөк боорга, 1-2 хуу мал хуругалаар. Оң эки түү үнериң.

Кыш дэерге кыш-ла болгай. Мен бодалыңа кышка белет-кеде чөпчөстөр ам-даа бар-ляй. Кыштагларже мал чөмчү сөөртүң турар, коңдуу-да-ла хуратаннар коданарың-че. Көпчөй дең черде кыштаг-да 4 кодан хой кыштадың тур-ган.

М. НАСАК-ДОРЖУ, хойжа.

Сохотуң мал кыштагладышыңа дүвүрүңгү, да-рым шиттирлээр айтырыларың база бирөөн-мал чөмчүрү болбазарлар черлерин дүрген ажыгалаңа кыярың болур. Декабрь эвезинге чөдүр мал чөмчү ма-дыңа ажыгалаңа турган. Кыштагладышын эвезинден бөр чөкө-саваң, ситен, коңцентрат кургаң, бүдүн хөкөөр чарыг-даттыңаңың. Бир өскө ол хөкөөр ажыгалаңа болза, каша, сапас-саваң-минерал холуусаа белеткелер план база боттанмас. Ынчылган кады болган коңцентрат чөмчүрүн мада ылаң-ла болбазаратка чөмчү-рү дугайыңа үзүңде доктааларың негедезин сох-хоз дирекцияы күөсөдүр хузоңгелың.

ЧЫЛДЫ ЧЕДИИШКИНИНГ ДООЗАР

(Декабрь 1-ге чөдүр мал продуктуларын садып турары)

Республиканың ажык-шынчылары Уузт Октябрьниң юбилейиң чыны күш-ажык чөдүрүңгүңүңүң доозар дөш соци-алык чарыкыңа чөп болганга калбартың. күрүн мурунга планың дөш-дөш күөсөдүрүн шиттирлээр хемчеглерин өң турар. Чыды — чөдүрүңгүңүң доозар! Көдөш ишчелериң ажык-чорудуңаңың өң кол болган чугула программамы чогу-на бо өскөтөр апарган.

Тыва АССР-ниң Статистика эргелетиниң декабрь 1-ге чөдүр азыр жөдөүлөң ап коордо, мал продуктуларын планда ажык садып турарыңа мыңчаар күөсөдүр бооп турар: республика мыңчаар-биле сүт садыр-гың чыл планың 97, эвези — 79,7, дү-тү — 93,3 хуу күөсөдүң.

Сүт садырның чыл планың Тес-Хем рай-он 115, Току — 111, Каа-Хем — 104,5 хуу күөсөдүң, райондарың социалык чарыкың мурунгу оңуруңа чөдүр турар. Шүңтү 24 сохоз сүт садырның чыл планың чөдүрүңгүңүң ботталдырар. «Мурнак», «Чодура», «Революцияны чыныктың» сохоттарың салгылары бот-талдырар мурунгу салгылар оңуруңа чөдүрүңгүңүң шиттирлээр, пландаң ажык сүт садырны урчуңаң турарлар.

Сохоттар пландаң ажык садыр-га-биле 290 муң центнер эвези садыр ужу-рут. Сатканы — 23114 центнер азыр 79,7

хуу. Пландаң ажык садыр-га-биле эът садыр-ның чыл планың ам дөрдөңдө чынык-да район күөсөдүң, мыңчаар-даа Мөң-гү-Тайга болган Кызыл районун бо планың чөдүрүңгүңүң күөсөдүрүн кырыңа келген. «Көк-Тей», «Сукнак», «Мө-ген-Бүрөн» сохоттарың малчылары пландаң ажык садыр-га-биле эът садырның чыл планың күөсөдүң, чарыкың көкү түңдөөрүн чөдүр арган.

Республика пландаң ажык садыр-га-биле 30300 центнер дүктү садыр созуламың. Сатканы — 28265 центнер азыр 93,3 хуу. Таңды, Каа-Хем райондарың хойжылары күөсө-дүрүң-биле үе садырар. Дүк садырның чыл планың күөсөдүң таланы-биле Мөңгү-Тай-га болган Току районун коңдулаң. План-тыңда 15 сохоз дүк садырның чыл планың ажык күөсөдүң.

Республиканың Статистика эргелетиниң медээни-биле азыр, күрүн планың күөсө-дүрүңгүңүң турарыңа чөдүрүңгүңүң бары илгит-дир. Ынчылга чыдың төңөрнө чөдүр ам-даа ай чыгың өң бар, бо хууса-да сүт болган эът сар таланы-биле ам-даа хой ажыклары ылаң болуруңуң аргалары бар, оңу чөп ажыгалаң, план күө-сөдүрүң таланы-биле ажыклары чор-ударың негетиниң турар.

Кызылдың пиво заводунда пөхтер ар-амык социалык чарыкың чаа чыга ут-куштур улам калбарган. Оларын азыр-да коммунист В. Голубованың пиво ку-дар цехте бригаданы мурунгу оңуруңа чор-уп турар.

Чыл планың үк бригада сентябрь есете хуусаа бетинде күөсөдүң, ам 1978 чыл-дың үзүңде ажыкдан турар.

ЧУРУКТАДА: коммунист күш-ажык-дың шынчылары В. Беляшина, Г. Сиво-лаева, Г. Ежова болган К. Лупова (оң таладан). Шыдың этикчелериң кылар ажык чоруп тур (үзүңде).

В. АМЫРЫНҢ фотолары.

1978 чылдың үлүүнде

Оңу беш чылдың ийги чыдың Тыва өскө-дө ту-дугу-третинг Арыда мал шунту-тузунуң ажык-шынчылары күш-ажык чөдүрүңгүңүң доозаң, 1978 чылдың үзүңде ажыкдан турар. Коллектив пландаң ажык 200 муң рубль-дың түдүгү мады болган ето-лар кызылдарың хөкөөдө берген.

Ылаң шунтууңуң түдүгү ма-дын белеткел чөдүрүңгүңүң тра-ктор дамы, бады какасы хүнү боор уаңгыдаң турар. Бир бригада ажыкдан турар. Петр Коробейкович, Ми-хал Худоговтың урдуңан бригадалары нормалың докта-мал ажык күөсөдүң, хүнде 23 кубометр белеткел турар. 30 кубометр чөдүрүн келген. Ылаң кезичелериң мерге-жидик болган бир деңиз ажыкың ачымаңа коллек-тив третинг чаа тудугарыңа 28 муң кубометр түдүгү мады берген. Бо болза бердигең оваадаңдан ийи муң кубометр ажык турар.

Ылаң шунтуу ажыкты, оңта-рымадың болган өскө-даа кызылдарың чаан турар. Экинчериң 10 муң дөрдөңдүң метрин чааар, ол чаан көр-дүңгүңүңдүн бүдүн чартык ка-тан хой.

Х. АЛАШ-ОЛ.

Чарыштың эгелекчилеринде

В. КУРИН МУРНАП ТУРАР

Каа-Хемин хөмүр-дөш разрезиниң чогууга чөдө бөргө-байы ырактан-ла уузт өскөдүрүңгүңүң чөдүрүңгүңүң. Бо улаада анык болган кыярың «Ботун В. Курин мурнап турар!» деп уузт уаңгы-биле билин кааныңа мөңчүрүңгүңүң. Ол өскөдүрүңгүңүң түдүгүңүңүң азыр айны социалык чарыкы-ның түдүгүңүңүң атырар, кылаң ажыкың хөмчө-дүрүңгүңүң көкү кыдыр билсэн. Оларын аразыңа В. Гончаров баар бар. Ол норма баугар 60.000 кубометр докунтары ка-тыр турган, оңу 47.100 кубометр чөдүрүңгүңүң. Ынчылга кү-чүлүң «БелАЗ»-тын чолаачы И. Чебодаев ноябрь айда 7733 кубометр чүкүтү дамылар планын 11543 кубометр кыдыр күөсөдүң. Булдоор мөңшөн М. Быковтуң адыңа база-ла мурнакчыларың аразыңдан көкөңүң болур.

Моон аң көргөң, Каа-Хем-инд хөмүр-дөш разрезиниң де-рекциясы, партомо болган хой-икети организастагы социалык чарыкың, оңу бү-гү-нүңгө көкү, доңтанчың уузт күөсөдүң садып турар деп чөдө тоңарбай-дур.

Разрезте ажыкдан турар 333 кезичиниң шиттиден азыр 307 профессионалың 285 кезиче-рин социалык чарыкыңа дөш-дөш азыр күөсөдүң. Оңу илгит-дөш кезичелериң 230 кезиче чарыкың садып турар. Чөдө бооп, мурун-дөш оңуруңа чоруп турар-лар. Оларын чөдүрүңгүңүң белеткел чөдүрүңгүңүң азыр коммунист, чер үтөөр стапо-втуң маңшын Мухал Рен разрезте ажык-ла азыр чыл чөдүр турар. Ынчылга-да ол боудуң дуаалакчыла-ры Н. Зубарев биле В. Кал-шын оларын өрүкчелериң

профсоюздарың өскөдүң каан. Мастер М. Рентин дагымык-чалы мергендигиң амыкың А. Конов турган.

Бестин коллективте со-циалык чарыкың түңдөөрүңгүңүң үзүңдө чыга хуу-дөшүң, бау барымдалар чор-дук шадга-ла, чөк болган-ден. Рен чугалаң турар.—Бе-дик болган боттуң хузоңгелың азыр чыдың апарган. Чүдө дөңгүрүңгүңүң белеткел чөдүрүңгүңүң дөш ажыклары со-дугу болган хой күшүң негээр болган.

Маңшын В. Калашиниң өрүкчө-рүңгүңүң стапогунгүңүң башка-ры чөдүрүңгүңүң социалык чарыкыңа чыга алыңа бол-за. Чыл планың декабрь 20-ге чөдүр күөсөдүң, пландаң ажык 1900 метр чөдүрүңгүңүң болган маңшын М. Рентин удуруң коллективте соци-алык чарыкыңа кыярың. Ам В. Калашиниң башың

СОҢГУ КОЖА ЧУРТТУҢ БАЙЫРЛАЛЫ

«ХЕЛЬСИНКИ. СЭТА». Фин-ляндияның хамаарышас чор-удуң чарыкыңдан бөр 60 чыл оң байырды эрттир-гөңгүңүң кирери-биле кыда Со-вет чык делегацияны баш-тап чөдө берген ССР-ниң Ми-нистраер Чөвүлелиниң Дар-газы А. Н. Косыгина Фин-ляндия Республиканың Прези-дентин У. К. Кекконен-биле ужуражышыңа аңа бол-ган.

Накырларды, чуреттиң ха-маарышас байдыга өрткөн бе-седе үзүңде А. Н. Косыгин болган У. К. Кекконен ССР-биле Финляндияны аразыңа кыла-хөлбө харылааларың улам ийи хөкүдүрүңгүңүң болган хамаарышың айтыр-гыларың таланы-биле сапал-оңал сохотугаң болган болгаш делегация чугула ай-тырыгыңа чугалаңың өрткөн.

Совет-Финляндияны ажык-лап чөдө берген ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Президенти У. К. Кекконен ССР-ниң Дээди Советиниң Президенти Даргазы Л. И. Брежнев-биле чугула-лажыкчыларың үзүңде чөдө азынган дугуруңа-ларын ботталдырар чорудар таланы-биле илгитилген ажык-ды калбарың чурткан. Оң-биле холбоштыр 1990 чылга че-дир ССР-биле Финляндия-

ны аразыңа садык-экономика-тың, үзүңдүр болган эрте-мөңгүңүңүң кыды ажык-дөш-дөш хөкөдүрүңгүңүң база хай-ма-дырдыктың ур хуусааңың про-граммалың амьдырала бот-талдырар чорудар таланы-биле практик хөкөдүрүңгүңүң ийи таланың өскөң белеткел турары чугула ужу-дугаң.

Хамаарышкың хөкөңге буруңгааран шынчөвүңгө, тийбичиң болган дешпел-ниң эрге-ажыктыңа деле-гация оңу келген айтыр-гыларын шиттирлээр бот-талдырар хамаарың бот-туңдүрүңгүңүң Совет Эмел-диниң болган Финляндияны моон соңгар-даа кыдыры А. Н. Косыгин болган У. К. Кекко-нен ботталдырар.

Беседата ССР-ниң Финляндияда эчкени В. С. Степанов болган оңа даалалар таланы-биле азыр П. Юрианилло олар кирешкен.

А. Н. Косыгин 1977 чылдың күзүңдө В. И. Ленинниң чурттан турган базамыңа мемориалдык садырга чөдө-чөдөр салган. Амы уде ол бажыңа В. И. Ленинниң кай-тыр-музейни ачкыган.

Оң-ла хуң А. Н. Косыгин Финляндия биле ССР-ниң аразыңа тийбичиң, кожа-хөлбөчө харылааларың хөкө-дүрүңгүңүң уузт салдыкчы-лык кирген Финляндияны мөң-чөң президентин Ю. К. Паас-кивигиң Хельсинкиде чөдө-чөдө хөкөңгө чөдөчөр сал-ган.

Кекко А. Н. Косыгин «Вал-мет» деп акционерик шит-тедигиң верфине чөдөң бол-ган Совет Эмелдиниң тууду турар уузт акционеризм ту-дуу-биле ташкың.

К. КОНОВАЛОВ, В. ЛЕСКИНЕН.

СОҢГУКУЛАР-БИЛЕ УЖУРАЖЫШКЫН

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

Совет делегацияны башта-рыңа кирген.

